

приводу власних можливостей, здібностей і особистісних якостей. Інтелектуальний розвиток виражається в тязі до узагальнень, пошуку закономірностей і принципів, що стоять за приватними фактами. В юності зростають концентрація уваги, обсяг пам'яті, виробляється «логізація» засвоєної інформації. Активно формується і абстрактно-логічне мислення та виражено проявляється пізнавальне вміння самостійно розбиратися в складних питаннях. Як вказує П.М. Якобсон, у осіб юнацького віку мислення стає більш систематичним і критичним. При цьому когнітивні процеси юнаків і дівчат дуже схильні до емоцій і почуттів. Молоді люди вимагають доказів і обґрунтування тих тверджень, які вони чують людей, які їх оточують. Вони люблять посперечатися, нерідко захоплюються дотепними виразами, красивими фразами, оригінальною формою вираження своїх думок [4].

Юнацький вік – один з найважливіших в житті людини. Багато якостей особистості, сформованих в юнацькому віці, і прийнятих в цей період рішення впливають на всю подальшу долю людини. Протягом цього періоду здійснюється формування особистості як системи відносин: юність прагне сформувати внутрішню позицію по відношенню до себе, по відношенню до інших людей, а також до моральних цінностей.

Узагальнюючи, можна сказати, що юність — це перехід від фізіологічної зрілості до зрілості соціальної, змістом якої є включення юнака до дорослого життя, засвоєння тих норм та правил, які існують у суспільстві.

Література

1. В. І. Слободчиков // Психологія і особистість. - 2014. - № 2. - С. 5-45
2. Кон И.С. Психология ранней юности. М., Просвещение, 1989. 256с.
3. Кулагина И.Ю., Колюцкий В.Н. Психология развития и возрастная психология. Учебное пособие для вузов. – М.: Академический Проект, Трикста, 2011, 2013. 420 с
4. Якобсон П. М. Психологические проблемы мотивации поведения человека. - М., 1969. - Гл. 5., Ч. 2.

УДК 37.091.3-057.874:821(100)(043.2)

РОЗМАН І.І.,
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ У СТАРШИХ КЛАСАХ

Методика викладання зарубіжної літератури як педагогічна наука є предметом, який спрямовує суспільний процес виховного навчання школярів на уроках. Суспільне значення методики викладання літератури обумовлено тим, що вважаться складовою частиною освітньо-виховного процесу в школі в цілому, тому методика тісно пов'язана з дидактикою, яка розробляє загальну теорію і загальні принципи навчання.

Компетентнісний підхід, який покладений в основу Концепції Нової української школи, полягає у підготовці учнів до сучасного життя та

майбутньої діяльності, у цілеспрямованому формуванні в них ключових і предметних компетентностей [3].

Методика викладання літератури тісно пов'язана з літературознавством, методологією, теорією та історією літератури. Цей зв'язок виявляється в визначенні мети, змісту, структури курсу літератури.

Методологія літератури впливає і на методи навчання. Методика пов'язана і з естетикою. В процесі вивчення літератури піднімаються і філософські, етичні, історичні, мовознавчі питання. У вирішенні ряду проблем методика викладання літератури стикається і з психологією. Цей зв'язок виявляється двояко: це психологія морального розвитку учнів, їх виховання.

Психологія і методика не суміжні науки у площині вивчення: педагогічна психологія вивчає психічне життя дітей; методика – педагогічний процес навчання як суспільне явище, засвоєння учнями кола знань, загальний і літературний розвиток, формування умінь і навичок [2].

Педагогічний процес в школі – явище дуже складне, в якому взаємопов'язана навчальна робота вчителів і навчальна робота учнів з різних предметів. Тому методика кожного предмета повинна вивчати взаємозв'язки різних, особливо близьких предметів: мови, літератури, історії, музики, образотворче мистецтво. Структура кожної науки відображає структуру предмета її вивчення. Структура методики літератури відображає процес навчання літературі в школі. Основні елементи цього процесу: цілі навчання, навчальний процес, вчитель, учень. Цілі навчання впливають на відбір матеріалу і систему його організації в навчальному процесі; навчальний предмет диктує систему і методи його викладання вчителем; діяльність вчителя формує знання, вміння, навички учнів.

Мета вивчення зарубіжної літератури в старшій школі – розвиток ключових і предметних компетентностей учнів у процесі читацької діяльності, заохочення школярів до розширення кола читання, досягнення духовної цінності та осмислення поетики літературних творів різних епох і країн, поглиблення культурно-пізнавальних інтересів учнів, усвідомлення ними виняткової ролі художньої літератури в сучасному світі, виховання в учнів поваги до культурних надбань свого та інших народів, формування творчої особистості громадянина України з високим рівнем загальної культури, гуманістичним світоглядом, активною життєвою позицією, національною свідомістю [3].

Методика викладання зарубіжної літератури розробляє проблеми, цілі та завдання курсу літератури які повинні відповідати виховним та освітнім завданням школи, вимогам науковості та віковим особливостям учнів. Методика керує створенням типових програм, в якій вказані твори, що підлягають вивченню; визначено коло класного та позакласного читання на різних щаблях навчання; розроблена система знань і умінь з теорії та історії літератури та система розвитку усної та письмової зв'язкової мови, намічені міжпредметні зв'язки.

Програма для 10–11 класів побудована на поєднанні таких підходів:

- хронологічного (історико-літературного);
- концентричного (розширення й поглиблення відомого раніше матеріалу);
- жанрово-тематичного (актуальні для молоді теми, жанри);
- мультикультурного (презентація найяскравіших літературних явищ різних часів і народів у контексті культури, діалог культур у часі [3]).

Методика розробляє також проблему підручника та навчальних посібників, проблему наочності та використання технічних засобів навчання. Методика, як і дидактика, розрізняє такі форми організації навчального процесу: урок, факультативні заняття, позакласні та позашкільні заняття (гуртки, екскурсії, літературні вечори, виставки тощо).

Найважливіше значення має і питання про професійну підготовку вчителя літератури, його творчої лабораторії, його профілю як фахівця [1].

Слід розрізняти практичне вивчення процесу навчання вчителем для вдосконалення особистої майстерності, вивчення з метою розвитку теорії методики, вдосконалення практики навчання в цілому. Факти доказові в тому випадку, якщо вони можуть бути відтворені в тих чи аналогічних умовах, якщо з достатньою переконливістю дослідник може довести реальні зв'язки цих фактів з даними умовами, якщо встановлюються причинно-наслідкові зв'язки. Найбільш поширеними є такі методи дослідження: метод зрізів, або метод масового одночасного опитування; метод цілеспрямованого спостереження сприяє детальному вивченню ходу педагогічного процесу, відповідно до поставленої дослідниками проблемою і гіпотезою, метод природного експерименту (близький до методу спостережень); лабораторний експеримент. Методи спостережень і експерименту вимагають попередньої і подальшої теоретичної роботи.

Література

1. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник для студентів-філологів.– К.:Ленвіт, 2000. - 240 с.
2. Шаповалова Є. Початок уроку при вивченні біографії письменника // УМЛШ. – 1982. – №6. – С. 36-39.
3. Навчальні програми для 10-11 класів | Міністерство освіти і ...[Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua> > osvita > navchalni-programi > nav...

УДК[37.07:001.895:373]:005.1(043.2)

РОЗМАН І.І., ГРИГА О.М.,
Мукачівський державний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Заклад освіти – це система, яка залежить від інтенсивності та спрямованості соціально-економічних процесів, які відбуваються в суспільстві а також від адаптації вузу до відповідних змін. Якщо керівник прийняв пасивну позицію щодо взаємодії із середовищем то не вносяться зміни в діяльність

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>